

- Meditatie
- Ambtelijke praktijk
- Bijbelstudie
- Kerkelijk actueel
- Boekbespreking

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

Pasen op Patmos

*"En toen ik
Hem zag, viel
ik als dood aan
Zijn voeten; en
Hij leide Zijn
rechterhand op
mij, zeggende tot
mij: Vrees niet;
Ik ben de Eerste
en de Laatste.
En Die leef, en
Ik ben dood
geweest; en zie,
Ik ben levend in
alle eeuwigheid.
Amen."*

*Openbaring
1:17-18a*

Op het eiland Patmos bevindt zich de apostel Johannes. Zijn Zender had hem daartoe geen opdracht gegeven. Hij was verbannen. Keizer Domitianus had hem op non-activiteit gesteld. Veel zal er door hem heengegaan zijn. Bijzonder op de zondag. De dag van de Heere. Met de gemeente van Efeze vierde hij op elke eerste dag van de week de opstanding van Jezus Christus uit de doden. In de dienst ging hij voor. De onderlinge gemeenschap werd gekend. Maar nu is alles voorbij. De pijn van het gemis heeft hij gevoeld. Als eenling moet hij zijn dagen doorbrengen. Veel en velen moest hij loslaten, maar de Heere heeft hem niet verlaten.

Dwars door de duivelse daad van de keizer heen bereikt de Heere Zijn doel. Het verblijf in ballingschap zal voor Johannes en de kerk tot zegen zijn. De ervaring op zondag was aangrijpend, leerzaam, onvergetelijk. Johannes beschrijft het. Hij werd zeer getroffen door de majesteitsopenbaring van de verheerlijkte Christus. De Heere werd gezien in Zijn volle luister. Met nadruk zegt Hij: "En toen ik Hem zag, viel ik als dood aan Zijn voeten." Hij werd als een dode. Laten we er niet overheen lezen. Er ligt onderwijs in. Het geestelijk leven kent verdieping. Verdieping van de Godskennis, van de zelfkennis en van de Christuskennis. Het neemt in het leven toe. We lezen het in de Heilige Schrift. Vandaar dat in ons leerboek (zondag 44) staat: "God laat ons Zijn tien geboden scherpelijk prediken, opdat wij ons leven lang

onze zondige aard hoe langer hoe meer leren kennen en des te begeriger zijn om de vergeving der zonden en de gerechtigheid in Christus te zoeken."

We zien dit bij Johannes. Hij viel als dood neer aan 's Heeren voeten. Als een boetvaardige, als een smekeling zocht hij de voeten van de Heere. Welk een vertroosting, levensverzekering en levensverdieping ontvangt hij. Zeker is het vallen aan 's Heeren voeten geen grond voor de rijke ontmoeting met de Heere, maar het behoort tot de weg waardoor de Heere komt met Zijn onderwijs. We lezen het. De Heere komt tot hem: Hij buigt Zich neer en legt Zijn rechterhand op Johannes. Een bekende hand voor Johannes. Kennen wij die hand? Die hand spreekt van liefde, van gemeenschap. In die hand zit leven en hij bewerkt het leven. Het paasleven doorstroomt Johannes.

Daarbij klinkt liefdevol, troostvol tot hem: Vrees niet! Twee bekende woorden. Gehoord onder verschillende omstandigheden. Maar nu gebeurt er meer. Onder het woord van troost en bemoediging schuift de Heere de rechtsgrond. Hij zegt tot Johannes: Ik ben de Eerste en de Laatste. Ik ben dood geweest en zie, Ik ben levend in alle eeuwigheid. Amen.

Driemaal zegt Jezus tot hem: Ik ben. Welk een zelfverklaring geeft de Heere. Hij is de Alfa en Omega. Daarin zegt de Heere met nadruk: Van eeuwigheid tot eeuwigheid ben Ik God. Ik ben de Voleinder van alles wat Ik begon. Mijn werk wordt voltooid. Mijn kerk wordt

zeker zalig. Het eerste woord sprak Ik. Het laatste woord laat Ik horen. Johannes: Ik ben de levende. De dood ligt achter Mij. Ik ben opgestaan uit de dood. Ik ben dood geweest. We mogen het zo vertalen: Ik werd een dode. Ik heb voldaan aan de gerechtigheid en de waarheid van God en alzo door Mijn dood heb Ik betaald voor de zonden. Door Mijn dood heb ik de dood verslonden tot overwinning en alzo is de dood voor Mijn volk een doorgang tot het eeuwige leven.

Welk een herderlijk woord wordt eraan toegevoegd. De HeilsVorst geeft een hart onder de riem: en zie, geef er acht op, sta erbij stil, schep er moed uit! Ik leef in alle eeuwigheid. Het heden en de toekomst worden door Mij bepaald. Zijn heilswoord wordt verzegeld met amen! Het staat vast! Hij maakt waar: Ik leef en gij zult leven. Hij schenkt het opstandingsleven en verzekert van dat eeuwige leven. Door de Heere wordt Zijn dag tot de dag van ons leven en voor ons leven. De roem der dagen. Zijn werkdag. Tot levensbegin, verdieping, voortzetting en einde. Staan we daarnaar? Kennen we het? Hebben we het nodig?

M.C. Tanis

Levensvoorbeeld 2 Joh:1a

Verschillende
niet
ondertekende
brieven
worden
doorgaans
niet per abuis
verzonden
maar met
opzet.

Brieven schrijven is een zaak die eeuwen door. Brieven staan er in de Bijbel, maar ook in diverse boeken van verschillende personen. Uit de kerkgeschiedenis of uit de algemene geschiedenis. Brieven die hun waarde of betekenis nog niet hebben verloren. Zelf kunnen we brieven bezitten die al oud zijn. Brieven waarin het hart spreekt. We kunnen van al die brieven zeggen dat ze afzenders hebben. Voor de goede gang van zaken is het van belang, ja eigenlijk hoort het zo dat elke brief een adres heeft en een afzender. Het eerste is een vanzelfsheid, want zonder adres vindt geen bezorging plaats. De afzender kan ontbreken op de achterzijde van de brief. Maar de ondertekening van de brief mag niet ontbreken. Verschillende niet ondertekende brieven worden doorgaans niet per abuis verzonden maar met opzet. Onwillekeurig wordt een brief zonder afzender aan de achterkant geopend. Men kan wat lezen. Golven worden soms uitgegoten. Dit is een predikant niet onbekend. Wat dan? Men kan zeggen: het is een leugen. Een ingeving van de boze. Een zeer aangrijpende inhoud

moet voor de Heere neergelegd worden. Nu zijn er Gode zij dank brieven die verblijden. Brieven met een gouden rand. Het zijn brieven die de Heere van de hemel liet schrijven. Dat kan zeker gezegd worden van de brieven van Johannes. De apostel der liefde.

Oudsten

Wanneer we de tweede brief van Johannes inzien, dan lezen we aan het begin de naam: oudste. Zo komt hij tot de afzender. Die naam oudste is zeer oud. In de geschiedenis van Israël komt die naam al vroeg voor en niet zonder betekenis. Zo aan het begin van de geschiedenis van Israël lezen we van oudsten. Vanuit de brandende braambos sprak de Heere tot Mozes: ga heen en verzamel de oudsten van Israël en zeg tot hen: de Heere, de God uwer vaderen, is mij verschenen. De God van Abraham, Izak en Jakob (Exodus 3:16). De Heere is ervan op de hoogte wat het volk is aangedaan door de Egyptenaren en zal het bezoeken. De oudsten waren toen de familie-, geslachts-, of stamhoofden. Tijdens het woestijnleven en later in het beloofde land,

komen we oudsten tegen. Oude, wijze, bekwame mannen die bij diverse zaken betrokken werden en erover moesten oordelen en zelfs oordelen moesten uitspreken. In het boek Handelingen gaat het over oudsten. Zij waren betrokken bij gemeenten. Verkozen door de apostelen met medewerking van de gemeente, werden zij aangesteld. Het waren mannen met gezag. Bedeeld met de vreze Gods. We lezen ook van verwantschap van het apostelambt en het ouderlingenambt. Petrus schrijft: de ouderlingen die onder u zijn vermaan ik die een medeouderling en getuige des lijdens van Christus ben (1 Petrus 5:1). Met de naam ouderling wordt de naam oudste bedoeld. Gelijk dit ook van toepassing is op wat Petrus van zichzelf zegt. Met anderen is Petrus belast met leiding geven. Maar hij staat niet boven hen. Al mag hij een getuige zijn van Christus vanaf het eerste uur. De Heere Jezus heeft Zijn discipelen ook een levensles meegegeven. Tijdens Zijn rondwandeling was de eerezucht, de zelfverheffing van de farizeeërs zeer groot. De naam rabbi klonk aangenaam en zeer strekend in de oren. Jezus zegt Zijn discipelen die ook nog niet geheel aan eerezucht gestorven waren: gij zult niet rabbi genaamd worden, want één is uw Meester, namelijk Christus en gij allen zijt broeders (Matth. 23:8). Zelfverheffing en eerezucht passen niet in het Koninkrijk der hemelen. Zelfverheffing en eerezucht zijn dit rijk vreemd. Zeker zijn er naar de wil van de Heere onderscheiden personen met verschillende plaatsen in het Koninkrijk des Heeren in Zijn gemeenten. Dit houdt verband met hun taak. Maar al zijn ook de ambten onderscheiden, zij mogen niet gescheiden worden. Dit is de wil van de Heere. Zo behoort het ook nu toe te gaan in de kerken en in de gemeenten. Het onderscheid dient zeker gehandhaafd te worden. We spreken immers van het regeerambt en het

Van de Redactie

Inhoud

In dit nummer van ons blad is een meditatie opgenomen van Ds. M.C. Tanis over Openbaring 1:17-18a 'Pasen op Patmos'. Ds. Tanis schrijft over 2 Johannes:1a onder het kopje 'Levensvoorbeeld'. Ds. P. Roos levert een bijdrage over Pasen. Ds. J.M.J. Kieviet gaat verder met de behandeling van het Avondmaalsformulier. Ds. K. Hoefnagel geeft een impressie over de gehouden ontmoetingsdag te Werkendam. Ook is opgenomen een vijfde artikel over het boek van Simon Oomius 'Een kerk in 't klein' over het onderzoek van het geweten. Verder enkele berichten. Tenslotte wat boekbesprekingen.

Zendingsdag Elburg
D.V. woensdag 18 juli.

Verschijsning volgende nr.

Het volgende nummer van ons blad zal D.V. dinsdag 15 mei 2012 verschijnen. Kopij graag binnen donderdag 3 mei.

AvH

dienambt. Maar de eenheid is blijvend. Zo is ook de naam oudste blijvend.

Johannes

Zo begint Johannes ook zijn tweede brief. Zeer waarschijnlijk is hem die naam om twee redenen gegeven. Johannes was getuige van het leven van Jezus op aarde. Zelfs de bijzondere momenten zijn hem niet vreemd. De eerste tijd van Jezus' verhoging en hoe het was, is hem niet onbekend. Als het gaat over de naam oudste kan ook gedacht worden aan zijn leeftijd. Hij was de oudste van 's Heeren apostelen en dienaren in de gemeente. In de gemeente sprak men ook over Johannes als de oudste. Een naam waarin liefde en achting uitstraalde. Wanneer nu Johannes in zijn aanhef van de brief die naam gebruikt, dan wil hij als het ware zeggen: jullie noemen mij oudste en dat wil ik graag voor jullie en onder jullie zijn. Duidelijk bemerken we dat als we zijn brief lezen. Dit is bijzonder tot voorbeeld voor een predikant. Waarom en waarvoor staat men in een gemeente? Dat is geen overbodige vraag. Zeker dient ook niet voorbij gezien te worden aan wat Paulus schrijft aan de gemeente van de Thessalonicenzen. Paulus schrijft over het achten van de dienaren om hun werks wil (1 Thess. 5:13). Dit betreft de dienaren in het verleden en in het heden. Het woord tot de Hebreëen hoort erbij: gedenkt uwer voorgangers, die u het Woord Gods gesproken hebben (Hebr. 13:7). Gedenken wil zeggen in gedachten houden, nooit vergeten. Het betekent niet slechts hun naam onthouden of een foto van hen bewaren of die foto een plaats geven in een gedenkboek. Het betekent dat hun leven, hun persoon en hun werk niet vergeten mogen worden. De ontvangen zegen mag evenmin vergeten worden. Zo af en toe lezen we iets van deze of gene. Zo ook van prof. Wisse. Maar wat wordt doorgaans gelezen? Anekdoten, fouten en gebreken. Zijn die er dan niet? Zeker wel. Maar let er nu eens op wat de Heere van koning David heeft laten opschrijven. Dat is niet eenzijdig. Het werk van de

drie-enige God kunnen we lezen en horen. Het belijden van David ontbreekt niet. En dat naar twee zijden. Het belijden van Wie God is en het belijden van wat David had misdreven. Wanneer er sprake is van eenzijdigheid en het blijft daarbij, dan geeft dat te denken. Dan is het nodig tot zelfinkeer te komen, want het werk van God uit het verleden vindt aansluiting in het heden. Werd het maar meer gevonden, dan zou het er in het kerkelijke leven anders uitzien. Een overleden professor zei eens van zijn tijd: er zijn veel holle vaten. Wat zou vandaag aan de dag gezegd moeten worden? Zeker, er zijn nog personen die in kerken en in gemeenten niet zonder meer het verleden verheerlijken, maar wel het werk van God in het verleden. Zij weten zich één met het werk van God in het verleden. Wat David beleed is niet tijdgebonden: Laat hen tot Mij keren die U vrezen en die Uw getuigenissen kennen (Psalm 119:79). In de tweede brief van Johannes komt hartelijke verbondenheid naar voren. Het werk wat de Heilige Geest doet. De verbondenheid leidt hem ook tot waarschuwing.

Gastvrijheid

Het gaat over de gastvrijheid. Gastvrijheid is een christenplicht en behoort er te zijn. Maar op-

lettendheid en voorzichtigheid mogen niet ontbreken. Er waren in die tijd veel mensen die rondreisden. Handelslui en ook predikanten. Op weg naar de eindbestemming moest men af en toe onderdak hebben. Bijzonder voor de nacht. Enkele waarschuwingen worden gegeven. Men moest niet zomaar elke predikant of voorganger binnen laten. Er waren er die graag contact en zo onderdak zochten om hun dwaalleer door te geven. Ze verwoordden zich op een dusdanige wijze dat hun dwaalleer gemakkelijk als ware leer aangenomen kon worden. Aan de andere kant mocht de stelregel van Paulus niet vergeten worden: Vergeet de herbergzaamheid niet, want hierdoor hebben sommigen onwetend engelen geherbergd (Hebr. 13:2). Er valt te denken aan Abram, Lot en Manoach. Dit kan nog voorkomen. Jaren geleden werd op zondag een kandidaat bevestigd en mocht hij zijn intrede doen. Een oudere vrouw verleende twee studenten onderdak. Maandag bij het weggaan zei ze: ik heb onwetend engelen geherbergd. Welk een woord. De Heere heeft het in het leven bevestigd engelen te mogen zijn. Welk een zegen van de Heere, ook voor de gemeenten.

M.C. Tanis

Een overleden professor zei eens van zijn tijd: er zijn veel holle vaten. Wat zou vandaag aan de dag gezegd moeten worden?

Kerkelijk actueel

Pasen

Nu ik kortgeleden iets geschreven heb over het lijden van de Heere Jezus, lijkt het me goed nu ook over de opstanding enkele zaken onder uw aandacht te brengen. Pasen ligt voor de moderne mens nog moeilijker, omdat dit een bovennatuurlijk wonder is, dat voortdurend onder de kritiek van de moderne theologie staat.

Maar dat niet alleen. Denkt u maar aan de bekende uitroep van de discipelen: "De Heere is waarlijk opgestaan". Ook toen bedreigde het ongeloof de kring der bekenden. Eerst hebben de engelen het de vrouwen verkondigd dat Hij is opgestaan uit de doden. Zo lezen we het in Lukas 24:6. Aan de

avond van die eerste dag komt er een woord bij, namelijk het woord "waarlijk" (24:34): "De Heere is waarlijk (!) opgestaan". De waarheid van de opstanding blijkt onder druk te staan. Ongeloof openbaart zich bij allen en het is niet zo snel verdwenen, zoals blijkt uit Mattheus 28:17. Nu het virus

*De discipelen
hebben zich de
zaken zo sterk
ingeleefd dat
zij tenslotte
gingen geloven
en zien wat ze
wilden zien.*

van het ongeloof zich zo krachtig openbaart, moet het feit van de opstanding extra beklemtoond worden. De Heere is wáárlíjk opgestaan, het is écht gebeurd. Dat kleine woord blijkt steeds weer nodig te zijn, tot in onze dagen toe. De opstanding staat voortdurend onder zware verdenking, ook bij ons. Daar wil ik het met u over hebben dit keer. Er zijn daarbij verschillende reacties mogelijk. De opstanding wordt allereerst genegeerd [1]. Dat zien we sterk in onze eigen tijd. De massa is er niet in geïnteresseerd en gaat er geheel aan voorbij. Het is hooguit een oud verhaal waar het voorgeslacht bij leefde. Men negeert de opstanding, zoals men het gehele Woord van God doodzwijgt. Dat is een afstandelijke reactie. Eieren en kuikens zijn tastbaarder dan de Zoon van God. Men negeert het Bijbels getuigenis over het sterven en de opstanding van Christus ook al zit men ontroerd neer onder een uitvoering van de Mattheus-passie. Tot in ons kabinet rijkt de invloed van deze artistieke vertolking van de lijdensweg van Christus. Ik denk dat het voor veel mensen een indicatie is van een zekere beschaving of een culturele status. Ik denk wel dat dit gegeven een mogelijkheid schept om met de mensen van onze tijd te spreken over Jezus Christus. Zo kan men het lijden zien als een morele boodschap, terwijl men geheel voorbijgaat aan de noodzaak van de verzoening met God. Ook dit negeren van de Zoon van God en Zijn werk wil een beschaafde uiting zijn. Het is niet zozeer een bruto en grof verzet, want men windt zich er niet meer over op. Het is niet relevant voor de mens anno nu. Zo kan het trouwens in de kerk ook gebeuren. In feite reageren we nauwelijks anders dan de wereld. Pasen heeft ons leven niet echt veranderd, het feit ervan oefent geen enkele invloed uit op mijn houding tegenover God en mensen. We moeten onszelf persoonlijk afvragen of we ook behoren tot de "voorbijgangers" bij het kruis. Enkele weken na Pasen kunnen en moeten we ons op dit punt onderzoeken. Naast dit negeren van het feit van

de opstanding moeten we ook spreken van de harde ontkenning [2] van het feit van Pasen. Pasen is al eeuwenlang ontkend in de wereld, maar ook in de theologie, in de kerk dus. Zoals dat ook gebeurt met andere feiten zoals de maagdelijke geboorte, de Godheid van Christus, de opstanding en de hemelvaart. Men ziet dit bijvoorbeeld als latere toevoegingen van de eerste christenen aan het levensverhaal van de Heiland. Er is de laatste tijden onder ons meer aandacht gekomen voor deze ontkenning van de feiten. U leest regelmatig artikelen in de kranten die trachten een weerwoord te bieden aan de stem van het ongeloof. Deze apologetiek was er al in de dagen van de christengemeente in Rome; men moet zich tweemaal stellen tegen de spot van de heidenen. Tegen de wetenschap van onze tijd heeft de kerk de roeping om op te komen voor de betrouwbaarheid van de Bijbelse boodschap. We zullen er helaas mee moeten rekenen dat deze ontkenning steeds meer zal toenemen, ook door gedoopte mensen om ons heen. Gevaarlijker is een andere reactie, namelijk die van de vervalsing [3] van het feit van de opstanding. Op twee manieren spreekt men van visioenen, die leefden in de kring van de Paasgemeente. De discipelen hebben zich de zaken zo sterk ingeleefd dat zij tenslotte gingen geloven en zien wat ze wilden zien. Zij zagen Hem weer wandelen, maar dat kwam alleen maar voort uit hun eigen voorstellingsvermogen. Of men ziet het als een geestelijk voortleven van Christus, zonder een lichamelijke opstanding. U begrijpt dat op deze manier ook geheel en al afbreuk wordt gedaan aan de opstanding. In Corinthe werd feitelijk ook de opstanding ontkend. Gestorven gelovigen zouden nooit meer kunnen terugkeren en dat hield eigenlijk ook in, zo toont Paulus aan, dat Christus nooit echt zou zijn opgestaan. Daarom was het ook hier nodig te getuigen: De Heere is waarlijk opgestaan. Let u er eens op wat de gevolgen zijn van het loochenen van de opstanding van Christus. De prediking is ijdel, het geloof is ijdel en degenen

die ontslapen zijn, zijn verloren en delen niet in de heerlijkheid van een eeuwig leven. Men geloofde in Corinthe volgens hun zeggen nog wel in de opstanding, maar eigenlijk was dat geloof vervalst. Weer een andere reactie is dat men twijfel [4] aan de opstanding. Deze reactie is heel duidelijk ook bij de Paaskerk aanwezig. Twijfel is iets anders dan bruto ongeloof. U hebt misschien wel eens opgemerkt dat aan de twijfel in deze tijd een wettige plaats wordt toegewezen. Twijfel hoeft niet altijd verkeerd te zijn, zo zegt men. U en ik, wij trachten onze twijfel aan de feiten en aan onze geestelijke staat te onderdrukken, te verdringen. We voelen ons door twijfelmoedigheid gehinderd; en terecht. Maar als de Heilige Geest gaat werken, is één van de gevolgen daarvan dat de mensen twijfelmoedig worden. Deze twijfel resulteerde daarna in zekerheid. U kent het gedicht over die jongen, die in de beslissende nacht in Egypte (hij was de oudste zoon) steeds maar weer aan zijn vader vroeg of het bloed wel aan de posten was gestreken. Tenslotte moest zijn vader de jongen, die koortsig was vanwege een ziekte, in zijn armen nemen en bij de deur brengen. Toen bleek dat het bloed er niet was.... Twijfel kan ons ook doen ontdekken dat we de wezenlijke genade Gods missen. Het is goed dat men de twijfel en het nut ervan erkent. Niet alsof twijfel in zichzelf goed zou zijn. God is ten hoogste betrouwbaar, maar u bent mens en tegelijk ook zondaar; het kan leiden tot bekering. Het kan er ook toe leiden, zoals bij Gods volk, dat we diepere vastheid mogen vinden in de kracht van Gods Woord. Als de twijfel al maar voortwoekert, krijgt deze een verwoestend karakter. Men kan en moet helaas in onze tijd spreken over het algemeen betwijfeld Christelijk geloof. Hoevelen zijn daardoor niet afgeweken van de grondslagen van het geloof. Houd uw twijfel in de gaten. Laat deze u niet langzaam maar zeker wegvoeren bij God en Zijn Woord vandaan. De opstanding kan ook vergeten [5] worden. Dat is ook een reactie. Vergeten, zo vraagt u? We weten

toch allemaal wel dat het gebeurd is; we nemen dat toch aan? Zeker, maar zelfs Timotheus dreigde de opstanding te vergeten. Paulus moest hem eraan herinneren: "Houd in gedachtenis dat Jezus Christus uit de doden is opgewekt....." (2 Tim.2:8). Hoe kon hij dat nu toch vergeten? Het wordt zo makkelijk vergeten, namelijk als we er niet dagelijks bij leven. Ook wij kunnen na Pasen de feiten weer zo makkelijk laten wegzakken in het moeras van ons bewustzijn. Dan komen we niet veel verder dan dat de dood zo absoluut is en de rouw zo onoverwinnelijk zwaar is; dat de schuld der zonde nog niet is overwonnen door de opstanding van Christus en dat alle rijke vruchten daarvan weer buiten ons gezichtsveld komen. Alles wat we gehoord hebben, is weer snel vergeten. Luther was het ook vergeten toen zijn vrouw alle luiken voor de ramen deed omdat hij sprak en leefde alsof er geen levende God was. De vrouwen waren sommige woorden

van de Heere Jezus helemaal vergeten. Ze hadden het wel geweten ooit, maar zij vergaten het omdat ze geen belang hadden bij de opstanding. Geen belang daarin omdat zij zich verzetten tegen de realiteit van het kruis. Al deze reacties zijn schadelijk voor ons allen, voor onze jeugd, ook voor Gods kinderen. Maar wat moet dit alles ook niet een verdriet betekenen voor de Heere Zelf. Hij staat op en er is geen Kerk die Hem verwelkomt. Ook Zijn kerk heeft Hem "begraven" en dat betekent toch een harde slag in Zijn gezicht. We mogen geen feit en geen bladzijde uit Gods Woord vergeten. Dat wordt voorkomen als we het Woord onderzoeken, als we getrouw onder het Woord opkomen; het gebeurt ook als we in het gebed echt een levend contact ervaren met God Drieënig. Het echte geloof in Zijn opstanding wordt levend, als erbij gezegd mag worden dat Hij van Simon is gezien. Als er levende getuigen zijn die wandelen met

God. De Heere is waarlijk opgestaan: is Hij, ten bewijze daarvan, ook van u gezien? Petrus is het nooit meer vergeten. U kent het verhaal uit de Heilige oorlog, van Bunyan. Immanuël was weer terug in stad Mensziel. Maar na verloop van tijd vroeg een zekere Godsvreze of Hij er nog wel was en hij stelde de vraag: Wie heeft Hem voor het laatst gezien? Wat een noodzakelijke vraag. Twijfelen we aan Zijn bestaan of geloven we Zijn opstanding niet: zoek Hem dan te ontmoeten. Laten we uitgaan op de voetstappen der schapen, dan zullen we Hem vinden, in Zijn Woord, in Zijn huis, in Zijn volk en in het hart. Moge dat de vrucht van Pasen zijn. Hij leeft en Hij regeert. Wanneer zult Gij, Mijn Bondsgod tot mij komen? De Heere is niet alleen opgestaan, maar Hij is wáarlijk opgestaan! Paulus zocht Hem te kennen in de kracht van Zijn opstanding. Kom ook en zie!

P. Roos

Alles wat we gehoord hebben, is weer snel vergeten.

Impressie Werkendam

De zaterdag na Pasen is gereserveerd voor onze voorjaarsontmoetingsdag, al weer vele jaren in het riante kerkgebouw van Werkendam. We zijn dankbaar voor de spontane hulp van de koster en zijn helpers, het regelen van de kinderopas, het begeleiden van de psalmen en voor allen die deze dag tot een aangename ontmoetingsdag maken. Met dank aan de kerkenraad van Werkendam voor de geboden gastvrijheid! Het bestuur besloot niet lang geleden ook sprekers van de Hersteld Hervormde Kerk uit te nodigen en de predikanten P. de Vries en D. Zoet waren spontaan bereid hun medewerking te geven. De twee sprekers uit onze eigen gelederen waren de predikanten M.C. Tanis en J.M.J. Kieviet. Het was een mooie dag, al viel de opkomst mij wel tegen, zowel 's morgens als 's middags. We waren verblijd ook ds. M. Vlietstra en zijn echtgenote te mogen begroeten.

De Heere gedenke hen bij het klimmen van de jaren! Het thema van de dag was "Het opstandingsevangelie". De sprekers behandelden ieder een deel uit het bekende 1 Korinthe 15, het hoofdstuk waarin de apostel Paulus uitgebreid schrijft over het feit en de vrucht van Christus' opstanding uit de doden. Ds. Tanis sprak over de eerste vier verzen, waar de apostel benadrukt dat Christus is opgewekt *naar de Schriften*. Christus leefde bij de Schriften, ook in het lijdensuur. Het Woord van de Vader heeft Hij vervuld. Paulus, die de Schriften goed kende, las ze na zijn bekering met een ander hart en oog. De vervulling van de Schriften heeft niet geleid tot afschrijving ervan, maar wel tot verrijking. Christus riep op om de Schriften te onderzoeken, omdat zij van Hem getuigen en in de kennis van Christus ligt het eeuwige leven. Christus beriep Zich meermalen op Gods Woord: daar

staat geschreven! Geve de vastheid van Gods Woord ook ons kracht en steun en perspectief in deze wankelende wereld. Na Zijn opstanding opende Hij de Schriften en het verstand en als Hij dat doet wordt het warm van binnen. Hebben we die ervaring ook? Dit geschiedt met name op de Zondag. Paulus mocht het evangelie doorgeven; hij had het van de Heere ontvangen en hij mocht het in blijdschap aannemen. Wel als een goddeloze in zichzelf. Het "Ik voor u, daar gij anders..." werd voor Paulus realiteit. Zalig wie bij dit heilgeheim leven en ook sterven mag! De tweede spreker in de morgenvergadering was ds. P. de Vries uit Hardinxveld-Giessendam. Hij nam als uitgangspunt de verzen 12 tot en met 19 en sprak over de *prediking der opstanding*. Waar de Heere Zijn Kerk bouwt is ook satan actief. Hij is de promotor van de dwaalleer. In Korinthe werd door

Paulus, die de Schriften goed kende, las ze na zijn bekering met een ander hart en oog.

*Als we niet
vanuit God
denken in Zijn
heiligheid, Die
de zonde niet
ongestraft kan
laten, komt
er geen echte
Christuskennis.*

sommigen de opstanding van het lichaam ontkend. Het lichaam was namelijk niet belangrijk, alleen de ziel. Die gedachte gaf vrijheid aan het vlees. Is er evenwel geen opstanding van het lichaam, dan heeft ook de opstanding van Christus niet plaats gevonden en is alles, aldus Paulus, wat we gesproken hebben leeg en ijdel. Dan is er geen hoop.

Het gaat in de prediking van het heil om werkelijke feiten, om hetgeen daadwerkelijk gebeurd is. De opstanding is een feit. Er zijn getuigen. De opstanding uit de doden is een wonder en in zichzelf onmogelijk. Maar niet bij God. Tertullianus: het is onmogelijk en daarom is het juist gebeurd!

Gods Woord spreekt van feiten: ook de schepping, ook de zondeval zijn feiten! Het is gebeurd, want God zegt het. En de Heilige Geest geeft de zekerheid in het hart. Christus is de Tweede Adam; we hebben geen goed zicht op Hem, zonder zicht op de Eerste Adam. De zondeval is een feit. En de zonde moet persoonlijk een realiteit worden. Dan krijg je een Middelaar nodig. Als we niet vanuit God denken in Zijn heiligheid, Die de zonde niet ongestraft kan laten, komt er geen echte Christuskennis. Aanvaardt God je zoals je bent? Nee. Wij missen namelijk het Beeld van God. Daarom is er verzoening nodig. Daarom hebben we een hemelse Advocaat nodig. Welnu, er is een hemelse Pleitbezorger voor ellendige zondaren! Was er geen opstanding, dan was er ook geen Middelaar. Door het geloof is er de betrekking op de Heere Jezus en de zekerheid. Je hebt Hem lief, hoewel je Hem niet gezien hebt. Hoog omhoog, het hart naar boven, hier beneden is het niet. 't Ware leven, lieven, loven, is daar waar men Jezus ziet! Ds. de Vries sprak ook zijn blijdschap uit over deze ontmoetingsdag over kerkmuren heen. De kerk zal verdeeld zijn tot de jongste dag. Is er medelijden met het gruis van Jeruzalem? De muren rondom Sion zijn hoog. De duivel komt er niet overheen. De muren van Sion hebben een Poort, Jezus Christus, Die uit de doden is opgewekt! De verzen 7, 8 en 20 uit Psalm 89,

die we samen zongen, waren zeer gepast. In de middagpauze was er ruimschoots plaats voor ontmoeting en gesprek. Het weer nodigde tot een wandeling. De boekentafel werd goed bezocht en ook werden andere goederen aangeboden.

We gaan wel gezichten missen, er zijn al heel wat trouwe bezoekers weg gevallen door de jaren heen. Onder die trouwe bezoekers was de hoogbejaarde Lena Bor, die nu bij haar Koning mag zijn. Je gaat ze missen. Velen kennen zo hun eigen leeg gevallen plaatsen. We hoorden van zorg en verdriet. Het doet goed om er met elkander over te spreken en zo van elkaars noden kennis te nemen.

De middagsamenkomst werd om 2 uur geopend door ds. Kieviet. Hij sprak naar aanleiding van de verzen 17-28 over Christus als *de Eersteling*. In tegenstelling tot wat de dwaalleraar verspreidde, mag Paulus getuigen: Maar nu, Christus is opgewekt uit de doden en is de Eersteling geworden van degenen die ontslapen zijn (vers 20). Paulus getuigt van de feitelijke werkelijkheid, zowel van het feit dat Christus waarachtig dood is geweest, als van het heerlijke feit dat Hij leeft in alle eeuwigheid. Hij is opgewekt en daarop is de Heere Jezus opgestaan! Het handelen van de Vader zegt ons dat Hij het werk van Christus aangenomen heeft en dat het werkelijk volbracht is. Gods Kerk heeft een Zaligmaker over Wie de Vader ten volle tevreden is. Daarom zal Zijn werk voortgaan!

Christus is de Eersteling, niet in strikte zin de Eerste. We weten immers van eerdere opstandingen? Maar zij die opstonden uit de dood, zijn toch weer gestorven. Christus is de Eersteling. Het beeld van de eerste vruchten van het land en de eerste broden, die de Heere in dankbaarheid werden geofferd. Die eerstelingen vertegenwoordigden de gehele oogst. Zijn opstanding is teken en zegel van de opstanding van al de Zijnen. Er is een woord van troost en hoop bij de geopende groeve. Zij die zich in hun leven door het geloof lieten zakken op de gerechtigheid van Christus zijn één plant met Hem; is het leven mij Chris-

tus, dan is het sterven gewin. Na deze vertroostende woorden kreeg de laatste spreker het woord, ds. D. Zoet uit Ouddorp. Hij nam vers 25 als uitgangspunt: Want Hij moet als Koning heersen, totdat Hij al de vijanden onder Zijn voeten zal gelegd hebben.

Christus heeft alle macht en is de Koning der koningen. Paulus krijgt een geopend venster naar de toekomst en ziet tot op de jongste dag aan toe! De heerlijkheid van de Koning schittert tegen de donkere achtergrond van zonde, lijden en dood. Christus *moet* als Koning heersen, omdat Hij aan Gods heilig recht heeft voldaan. Hij heerst omdat het alles is naar de raad en het welbehagen van God. Maar wat zijn er nog een schaduwen, satan, de wereld, het eigen vlees. Het graf zegt niet: het is genoeg. Maar Christus heerst. En Hij rust niet *totdat* al die machten Hem voor eeuwig onderworpen zijn. Pasen is de grote D-day, dag van beslissing, en garandeert de V-day, dag van overwinning! De vraag is hoe wij zelf tegenover deze Koning staan. Aangrijpend is het dat een mens van nature niet wil dat Hij Koning over ons zij! De Koning maakt echter op de dag Zijner heirkraft gewillig door Woord en Geest. Dan komt er een grote verandering in het leven. De oude mens moet sterven. Het gebed wordt geboren: Leer mij o God van zaligheden, mijn leven in Uw dienst besteden. Zo moet de Koning heersen! En de laatste vijand die Hij teniet zal doen is de dood. Straks is er "het graf" van de dood! De apostel kleineert de dood niet, zij is en blijft een vijand, maar hij taxeert de dood. De dood is verslonden tot overwinning. Van dat vergezicht mag Paulus spreken in 1 Korinthe 15. De dag kwam weer tot een einde. Een dag die de Koning der Kerk ons nog wilde geven. We konden gesterkt naar huis. De Heere leeft en Hij zal Zijn Kerk niet verlaten. 's Morgens zongen we: Welzalig zij die naar Zijn reine leer, in Hem hun heil, hun hoogst geluk beschouwen. Die Sions Vorst erkennen voor hun Heere; welzalig zij die vast op Hem betrouwen!

K. Hoefnagel

Het avondmaalsformulier (67)

“... en zó waarachtiglijk het nieuwe en eeuwige testament en verbond der genade deelachtig zijn mogen, dat wij niet twijfelen of Gij zult eeuwig onze genadige Vader zijn, ons onze zonden nimmermeer toerekenende, en met alle dingen aan lichaam en ziel verzorgen, als Uw lieve kinderen en erfgenamen.”

We luisteren naar de inhoud van het gebed dat vooraf gaat aan de bediening van het Heilig Avondmaal. Zojuist is de “barmhartige God en Vader” gebeden of Hij wil bewerken “dat wij ons met waarachtig vertrouwen aan Uw lieve Zoon Jezus Christus hoe langer hoe meer overgeven” en tevens dat “onze bezwaarde en verslagen harten (...) door de kracht van de Heilige Geest gespijzigd en gelaafd worden.” Achter dit innige en bevindelijk getoonzette gebed schuilt een stevige trinitarische theologie, zo is te merken. Caspar Olevianus, de opsteller van het formulier en tevens van dit gebed, is niet alleen een bevindelijk en vroom christen, maar ook een ware Schrifttheoloog, die tot in zijn gebeden toe de bijbelse hoofdlijnen in het oog houdt. Waar gaat het om in de bediening van het Woord en in het gebruik maken van de sacramenten? Het gaat om de zaak en het werk van God drieënig, de heilige God die Zich in Christus een gemeente ten eeuwen leven verkoos, welke gemeente door de Heilige Geest als de Geest van Christus wordt vergaderd en onderhouden. Daartoe gebruikt de Heere de heilsmiddelen van Woord en sacrament.

Verbond

Het gebed van dit formulier wint in het vervolg nog aan verdere diepte, nu Olevianus het verbond van God met de mens ter sprake brengt. Dat verbond is een centraal thema in de theologie van de Reformatie. Als voorbeeld daarvan citeer ik uit de Grote Catechismus van Ursinus. Ongeveer een

jaar voordat in 1563 de Heidelbergse Catechismus van Ursinus en Olevianus het licht zag, heeft Zacharias Ursinus een eigen leerboekje geschreven, in vraag- en antwoordvorm. Het is de catechismus die ik zojuist noemde. Daarin heeft de gedachte van het verbond een centrale plaats. Ik citeer hier de vragen en antwoorden 1, 295 en 296.

“1) Welke vaste troost hebt gij in leven en in sterven? Dat ik door God naar Zijn beeld en tot het eeuwige leven geschapen ben, en dat God, nadat ik moedwillig in Adam verloren ging, uit onmetelijke en onverplichte barmhartigheid mij in Zijn genade-verbond heeft opgenomen, en mij, die geloof, vanwege de gehoorzaamheid en dood van Zijn Zoon, die Hij in het vlees gezonden heeft, gerechtigheid en het eeuwige leven te schenken; en dit Zijn verbond heeft Hij in mijn hart door Zijn Heilige Geest, die mij naar het beeld van God hervormt en in mij ‘Abba Vader’ roept, én door Zijn Woord en de zichtbare tekenen van dit verbond, verzegeld.

295) Wat is het Avondmaal des Heeren? Het is een uitdeling en gebruik van brood en wijn in de vergadering der gelovigen, gedaan tot gedachtenis van Christus; ingesteld door Christus, opdat Hij door dit teken zou betuigen, dat Hij zo zeker mogelijk aan de gelovigen, die dit brood en deze wijn nuttigen, Zijn lichaam en bloed ten eeuwen leven meedeelt, opdat het verbond, in de Doop met God aangegaan, voor hen voortdurend van kracht zij.

296) Waarin verschilt het Avondmaal des Heeren van de Doop? Zij zijn tekenen van hetzelfde verbond en dezelfde genade. Maar de Doop betuigt, dat dit verbond naar waarheid door God met ons is aangegaan; het Avondmaal evenwel vernieuwt het verbond herhaaldelijk, en bevestigt bovendien, dat het in eeuwigheid van kracht zal zijn.”

Ook in het gedachtegoed van Caspar Olevianus heeft het verbond een grote plaats. Daarvan getuigen de geschriften die hij

ons heeft nagelaten. Zo heeft Olevianus in 1576 een boek geschreven waarin hij de Apostolische Geloofsbelijdenis uitlegt. De ondertitel van die verklaring luidt: “Waarin kort en helder een samenvatting wordt gegeven van het eeuwig verbond tussen God en de gelovigen.” Enkele jaren later, namelijk in 1588, schrijft hij een boek dat in zijn geheel handelt over het verbond. Hij noemt het: “Over het wezen van het genadeverbond tussen God en de uitverkorenen, en over de middelen, waardoor dit wezen aan ons wordt meegegeeld.” Het zijn maar enkele voorbeelden.

Wel, we keren terug tot het gebed dat we in ons avondmaalsformulier aantreffen, en met name tot de zinsnede die dit keer onze aandacht vraagt. Hij legt daarin de gemeente – of zo u wilt: de ware christen – de woorden in de mond of de Heere ons waarachtig “het nieuwe en eeuwige testament of het verbond der genade” deelachtig wil doen zijn, namelijk op zodanige wijze, “dat wij niet twijfelen of Gij zult eeuwig onze genadige Vader” en wij “Uw lieve kinderen en erfgenamen” zijn.

Deze woorden laten een bepaalde visie op Gods verbond zien. Olevianus heeft deze visie in zijn boeken nader uitgewerkt. Ze komt erop neer dat tot het wezen van Gods verbond Zijn kinderen, ofwel de uitverkorenen, behoren. In het wezen van het verbond ligt alle heil en zaligheid opgesloten: vergeving en verzoening, vernieuwing en verlossing, rechtvaardiging en heiligmaking. Hij schrijft ergens: “Dit verbond belooft ons zulk een kennis van de ware God, die zowel de genadige vergeving van de zonden in Christus ombelst, als de vernieuwing van de mens naar Gods beeld uit zich voortbrengt.” De vastheid van Gods verbond blijkt daaruit dat ze van eeuwigheid is. Ze heeft haar oorsprong in de innerlijke bewegingen van Gods barmhartigheid.

Waar gaat het om in de bediening van het Woord en in het gebruik maken van de sacramenten?

Een zondaar
moet door
wedergeboorte
en geloof
toegang
ontvangen
tot het wezen
van het
genadeverbond.

Wezen en bediening

Beperkt Olevianus op deze wijze het verbond van God alleen tot de uitverkorenen? Heeft het verbond dan alleen maar betekenis voor hen die door genade mogen weten dat ze tot Gods uitverkorenen behoren? Nee, zeker niet. Olevianus spreekt niet alleen over het wezen van het verbond, maar ook over de bediening van Gods verbond. Deze heeft betrekking op allen die zich onder het Woord van de Heere en de prediking ervan bevinden. In dat verband benadrukt Hij de betrouwbaarheid van Gods beloften. Als de Heere door middel van de prediking van het Evangelie het heil van Zijn verbond belooft, is het Hem daarin ook ernst. Hij meent het waarachtig. Deze aanbevolen genade komt "tot allen die het Woord horen en het sacrament ontvangen."

Maar het moet, aldus Olevianus, in het persoonlijke leven wel komen tot "de verbondssluiting tussen God en de mens." Een zondaar moet door wedergeboorte en geloof toegang ontvangen tot het wezen van het genadeverbond. En de Heere wil dat werken door de bediening van het verbond. Die bediening verbindt hij, zoals we al zagen, heel sterk aan de prediking van Gods Woord en de dienst van de sacramenten. Opvallend is dat Calvijn de be-

tekenis van Gods verbond wel nadrukkelijk verbindt aan het sacrament van de doop, maar dat in veel mindere mate doet als het gaat over dat andere sacrament, het Heilig Avondmaal. Olevianus doet dat juist wel, getuige ook deze zinsnede in het formuliergebed. In zijn boek over het wezen van het genadeverbond wijdt Olevianus ook een gedeelte aan het verband tussen verbond en Avondmaal. Olevianus spreekt dan in positieve, ja zelfs uitbundige bewoordingen. "In het Avondmaal wordt de vrolijke roem van God voorgesteld, juist omdat vanwege de overblijfselen van zonde, zolang wij nog in deze wereld verkeren, de blijdschap onvolkomen is. In het Avondmaal pleiten wij daarom op Zijn volmaakte offerande als op Zijn eeuwig verbond, door dit bevestigd. En also wordt het leven, waartoe wij door dit getuigenis van de doop in Christus wedergeboren zijn, gevoed en versterkt en langs die trappen wordt het tot zijn volkomenheid gebracht." [Graafland, Van Calvijn tot Comrie, III. p. 93].

Overtuiging van het geweten

Ik denk dat het wel duidelijk is dat Olevianus dit alles niet heeft geschreven met het oog op een puur verstandelijke theologische beschouwing. Nee, het had bij deze geleerde maar ook diepvrome man alles te maken met zijn roeping om het Evangelie aan

de harten van zondaren te leggen, en om Gods kinderen verder te leiden opdat ze zouden toenemen in de kennis en de genade van de Heere Jezus Christus. Met het oog daarop legt hij de gemeente de woorden van dit gebed op de lippen. Het gebed om verlost te worden van de twijfel aangaande het deelhebben aan Christus. Opdat Gods kinderen zouden leven bij de door de Geest gewerkte overtuiging de Heere tot een genadige Vader en Christus tot Zaligmaker van de zonden te hebben, en te mogen leven als Zijn "lieve kinderen en erfgenamen." Daartoe wil immers het sacrament van het Heilig Avondmaal brengen. Bevindelijk te weten van de vastheid van Gods eeuwige verbond en van het wonder van Zijn genadige verkiezing.

In zijn boek over het wezen van het verbond schrijft Olevianus ook over de bedoeling van de sacramenten. Die ligt daarin, "dat de openbaring van de verkiezing hierdoor allengskens tot ons zou neerdalen en wij vandaar tot de verkiezing opklimmen, namelijk zover wij van het gelovig gevoel van het geweten, door het gebruik van de sacramenten bekrachtigd en aan God verbonden, tot de krachtige roeping en vandaar tot de onveranderlijke verkiezing opklimmen." [idem, p. 97].

J.M.J. Kieviet

Sprekend verleden

Simon Oomius Een kerk in 't klein - 5

Het gewetensonderzoek

Dagelijks onderzoek van het geweten is nodig. Oomius schrijft daarvan op blz. 144 "Dat onderzoeken van onze zielen of consciënties zijn niet anders dan een nauwe zifting of doorvorsing van ons leven en van al onze handelingen, om de ware staat van onze zielen omtrent God uit te vinden. Zij moet gepaard gaan met het voor-

nemen om alles te doen wat na onderzoek blijkt nodig te zijn tot onze zaligheid en ten beste van de ziel blijkt te zijn." Daarbij dient niet alleen op grove fouten en tastbare zonden gelet te worden. Elke schuilhoek in het hart dient nauwkeurig onderzocht te worden. Gedachten, woorden en werken dienen nauwkeurig bezien te worden. Dit geldt alle vuile hoek-

jes en schuilplaatsen van de ziel. Alles moet getoetst worden aan de regel van Gods wet. De vraag is wat gedaan is, wat gedaan had moeten worden en welk oordeel verdiend is. Nauwgezet onderzoek is nodig vanwege de bedrieglijkheid van het hart van de mens. Het doel van het onderzoek is te verbeteren wat verbeterd dient te worden. Alles wat dient tot zalig-

heid en het beste voor de ziel dient verricht te worden. Oomius noemt het voorbeeld van het Avondmaal. 'Maar de mens beproeve zichzelf, en ete also van het brood en drinke van den drinkbeker' (1 Kor. 11:28). Onderzoek en verbetering zijn aan elkaar verbonden. Wat als kwaad wordt ontdekt dient verbeterd te worden. Gewetensonderzoek is nodig als iets verricht is wat op een goede en zondige wijze gedaan kon worden. Vooral met het oog op het Avondmaal dient er gewetensonderzoek plaats te vinden. Hoe is het geweest sinds het laatst gehouden Avondmaal? Die vraag dient eerlijk onder ogen gezien te worden. Als iets van Gods ongenoegen ervaren wordt, is het tijd zichzelf nauwgezet te onderzoeken. We lezen in Klaagliederen 3:40 'Laat ons onze wegen onderzoeken en doorzoeken, en laat ons wederkeren tot den HEE-RE.' De Heere overzag elke dag Zijn scheppingwerk en zag dat het zeer goed was. Zo dient een mens elke dag te overzien en zal dan tot de slotsom komen dat het kwaad en zeer kwaad is. Ook op het ziekbed is het een goede zaak zichzelf te onderzoeken. Kunt u met Hizkia zeggen: 'Och HEERE gedenk toch dat ik voor Uw aangezicht in waarheid en met een volkomen hart gewandeld en wat goed in Uw ogen is, gedaan heb' (Jes. 38:3). Ook na verloop van een maand of een jaar is het een goede zaak zichzelf te bezien hoe het gesteld is geweest: wat waren de vorderingen en waarin ben ik terugggevallen? Waarin ben ik beter en waarin ben ik slechter geworden? Is mijn ijver toegenomen of afgenomen?

Dagelijks onderzoek

Ook dagelijks onderzoek is nodig. Dagelijks moeten we ons eigen werk beproeven. De avond is daar de meest geschikte tijd voor. Overdag heeft een mens zijn werk. David spreekt van deze plicht: 'Spreekt in ulieder hart op uw leger en zijt stil.' Chrysostomus verklaart deze woorden als volgt: "Wat meent hij als hij zegt: Spreekt in ulieder hart op uw leger? Dit, na uw avondmaal, als gij gaat slapen en u gereed maakt om op uw bed te liggen en grote rust

en stilte hebt zonder de aanwezigheid of verstoring van iemand, richt dan een vierschaar op voor uw consciëntie....Als noch vriend u verstoort, noch dienstknecht u tergt, noch de menigte van uw bezigheden u dringt, eis dan verantwoording van uw leven dat gij overdag geleid hebt. Oomius is pessimistisch gestemd als het gaat over het dagelijks onderzoek van het geweten. Hij schrijft op blz. 154 "Het zou te wensen zijn dat dit door ieder Christen zorgvuldig waargenomen werd. Daar het nu ten zeerste te beklagen is dat velen, zo niet de meeste mensen, die zich nog uitgeven voor bijzondere en uitstekende Christenen, dat onderzoek van hun consciëntie geheel verzuimen. Laat de Heere vrij luisteren en toehoren. Hij zal bijna niemand vinden die in zijn hart zegt: Wat heb ik vandaag gedaan? (Jer. 8:6). Ja, het is er zover vandaan dat ze dit dagelijks zouden doen dat ze het zelfs niet eens in een gehele week zouden doen. Wat zegt ik: in een week? Ja, in een gehele maand of jaar keren zij niet tot zichzelf in om hun zonden in de diepste plaatsen en schuilhoeken van hun hart eens ernstig na te zoeken."

Nalatigheid

Veel mensen menen dat dagelijks onderzoek van het geweten niet zo nodig is. Zij zijn wel heel bezorgd over de dingen van dit tijdelijke leven en vergeten zo het ene nodige. Winst en schade zijn heel belangrijk voor hen. Om geestelijke rijkdom bekommeren zij zich niet. Naast deze wereldse mensen zijn er ook mensen die weten dat hun toestand kwaad en zeer beklagenswaardig is. Wie een vuil gezicht heeft kijkt niet graag in de spiegel, een vuile zondaar onderzoekt zichzelf niet graag. Sommigen menen dat het met hen wel in orde is. Ze hebben goede gedachten over zichzelf, maar hun hart is niet recht voor God. Zij hebben een dood geloof. Slechts bij weinig mensen is er een verlangen naar de christelijke volmaaktheid. Er is veel vadsigheid en traagheid als het gaat om geestelijke dingen. Velen willen niet verder vooruitkomen en toenemen in geestelijke

zaken. Dagelijks dient de zonde gedood te worden en het goede nagejaagd te worden. De Israëlieten moesten gaandeweg de Kanaënieten verdelgen. Zo dient er gehandeld te worden met de zonden. Blinde mensen lopen onbesuisd voort in de zonden, zij voelen en vrezen geen gevaren, ze beelden zich in genade en gunst te kennen. Ze weten met hun verstand dat zij zondaren zijn, maar er is geen hartenkennis. Zelfs heidense wijsgeren hebben gezegd dat het de booste mensen zijn die nooit terugkijken in hun leven, maar altijd vooruitzien. Oomius schrijft op blz. 158: "Kunnen de zonden iemand wel vergeven worden, voordat hij berouw daarover heeft? En kan iemand berouw hebben over zijn zonden, voordat hij ze kent? En kan iemand die kennen die ze nooit waardig acht te onderzoeken en te bezien? Laat ons daarom onszelf dagelijks nauw onderzoeken en doorzoeken."

Aansporing

David onderzocht zijn wegen en verbeterde zijn leven. We lezen daarvan in Psalm 119:59 'Ik heb mijn wegen bedacht, en heb mijn voeten gekeerd tot Uw getuigenissen.' De eerste Christenen deden dit ook. Het is een goede zaak aan het einde van de dag te overdenken wat er allemaal is gebeurd en 's morgens te bedenken wat er 's nachts heeft plaatsgevonden. Ook Paapse leraren hebben aangedrongen op onderzoek van het geweten. De goede en de kwade dingen dienen overwogen te worden. Thomas à Kempis schrijft in zijn boek 'De navolging van Christus' "Als gij niet gedurig uzelf kunt overdenken, zo doe het in ieder geval en ten minste elke dag eenmaal; te weten 's avonds of 's morgens. Stelt u 's morgens uw gedrag voor en onderzoek ze 's avonds, hoedanig gij heden geweest zijt in woorden, werken en gedachten, omdat gij misschien daarin dikwijls uw God en uw naaste leed hebt aangedaan." Zelfs heidenen hadden de gewoonte hun geweten te onderzoeken aan het einde van de dag. Als heidenen dit al deden, die alleen het duistere licht van de natuur hadden, hoe

Zelfs heidense wijsgeren hebben gezegd dat het de booste mensen zijn die nooit terugkijken in hun leven, maar altijd vooruitzien.

*De vraag is
wat gedaan is,
wat gedaan
had moeten
worden en
welk oordeel
verdiend is.*

erg zou het zijn als de Christenen, die het licht van Gods Woord hebben, dit zouden nalaten. Oomius noemt ook de grote ijdelheid van de vrouwen als een beweegreden het geweten te onderzoeken. We lezen op blz. 165 en 166 "Zij dragen hun spiegels altijd met zich mee. Bijna ieder ogenblik kijken zij daarin om de vlekjes van hun gezicht weg te halen, om hun haar goed te doen of tot elk ander ijdel gebruik. Zouden wij dan niet dagelijks kijken in de spiegel van Gods wet om zonder uitstel de vlekken van onze ziel, waarmee zij dagelijks opnieuw bezoedeld wordt, uit te wissen? Hoe zal zulk een vuile nalatigheid voor onze Rechter verontschuldigd kunnen worden?"

Voordelen

Het onderzoek van het geweten leidt tot boetvaardigheid. Hierdoor worden de zonden blootgelegd en de ellendige staat en toestand getoond. Oomius noemt onderzoek van het geweten de eerste trap tot de ware bekering. Hoe kan iemand zich van zijn zonden bekeren als hij niet weet welke zonden hij doet? Wie niet in zichzelf ziet, kent zichzelf niet. Wie in zichzelf ziet, ziet veel dingen die bestraft moeten worden en waarvoor men zich moet schamen. Hoe nauwkeuriger en vaker men zichzelf onderzoekt, hoe meer gruwelen er gevonden worden in de hoeken van het hart. Wie zo zijn zonden ziet, zal beven. Dan zou er veel reden zijn tot schaamte en vernedering. Het onderzoek van het geweten toont het geduld en de lankmoedigheid van God. We lezen op blz. 169 "Want het zal blijken dat hij ons menigmaal had kunnen doden, toen wij hem tergdien door onze zonden, zoals Hij Ela deed in zijn dronkenschap (1 Koningen 16:9). Belsazar in zijn overdadigheid (Dan. 5: 2 en 3), Herodes in zijn hoogmoed (Hand. 12:21 en 22) en Zimri en Kozbi (Num. 25:6-8) in hun onreinheid. Nu, welk Christenhart zal niet beven als hij gedenkt aan welk een groot gevaar hij ontkomen is. En welk Christenhart zal niet smelten in tranen, als hij overdenkt wat grote genade hij ontvangen

heeft? En welke ziel zal daardoor niet bewogen worden om zijn bekering te verhaasten, opdat hij hierna zo'n gevaar mocht ontlopen of een dankbaar hart aan God bewijzen, omdat Hij hem zo genadig gespaard heeft? (Rom. 2:4)." Onderzoek van het geweten is ook een middel om toekomstige zonden te voorkomen. Het zien van vorige zonden maakt wijzer en voorzichtiger als de eerstvolgende aanval komt. Wie zijn vingers aan het vuur gebrand heeft zal voortaan beter oppassen. Zo is het ook met de zonde. Wie de zonde bitter heeft beweend voor het Aangezicht van God zal niet zo gemakkelijk opnieuw die zonde bedrijven. Wie eigen geweten onderzoekt kan meer verdragen van de zwakheden en struikelingen van de naaste. Wie uit de hoogte anderen veroordeelt kent zichzelf niet of kent zichzelf maar een klein beetje. Bij dagelijks onderzoek van het geweten worden de zonden uitgeworpen voordat de zon ondergaat. Onderzoek van het geweten sterkt ook tegen de aanvechtingen van de duivel die tot wanhoop wil brengen. Het is tot troost wanneer alles tussen God en de ziel effen wordt gemaakt. We lezen op blz. 173 "Als wij onze zonden hebben beleden, onszelf bestraft hebben en tot God vlieden om vergeving, zo hebben wij zijn beloften van kwijtschelding en genade. En dan weten wij dat onze zonden, hoedanig zij ook zijn, ons niet kunnen beschadi-

gen, omdat God ze vergeven heeft. En dit zal ons een grote troost zijn in tijden van aanvechtingen en benauwdheid. In die tijd is een weinig vrede van de consciëntie meer waard dan de gehele wereld. Ja, hij die gewend is geweest dagelijks de rekening van zijn eigen ziel op te maken, zal op het gezicht van zijn zonden bewogen worden eerder God te roemen wegens Zijn genade, omdat Hij ze hem vergeven heeft, dan te wanhopen aan Zijn genade vanwege de vrees dat Hij ze hem niet zal willen vergeven." Wie na onderzoek merkt dat er vordering mag zijn in het geestelijke leven, zal gerust gaan slapen. Niets maakt het bed zo zacht en de slaap zo aangenaam als een goed geweten. Zo mag men gerust gaan slapen en ook weer ontwaken en opstaan met een vrolijk hart. Het onderzoek van het geweten bewaart ook voor murmureren als er zware wegen gegaan moeten worden. Onderzoek van het geweten brengt tot geduldig dragen van het kruis. Nauwkeurig onderzoek zal tonen dat een nog zwaarder kruis verdiend is. Het oordelen over zichzelf voorkomt een zwaarder oordeel van God in dit leven en na dit leven. Wie eigen geweten niet onderzoekt moet beducht zijn voor het eindoordeel van God. Oomius haalt het volgende gezegde aan: "Het is wel hard zichzelf te kennen, maar het is niettemin zalig."

A. van Heteren

Boekbesprekingen

J. Bout en N.J. Spaan, Langs oude paden op nieuwe wegen, Zwerftochten in Schotland, gebonden, 109 blz., € 16,90, Uitgeverij Den Hertog, Houten, ISBN 90-331-2435-8.

De kerkgeschiedenis van Schotland is boeiend en aangrijpend. De dames Bout en Spaan hebben veel gereisd in Schotland, heel veel onderzoek gedaan en heel veel nagespeurd om hun boeken te kunnen schrijven. Een weerslag van datgene wat zij gezien hebben en wat zij met anderen op hun reizen hebben besproken vinden

we terug in dit boek. Iets ervan wil ik aan u doorgeven. We lezen bijvoorbeeld over James Guthrie. In 1661 werd hij in Edinburgh bij het Marktkruis voor de St. Gileskerk opgehangen. Guthrie had gezegd: "Het is de beste weg van tijd naar eeuwigheid, bij het volle bewustzijn van het schavot regelrecht over te gaan in de armen van mijn Verlosser." Er was een hechte vriendschap tussen Rutherford en James Guthrie. Rutherford schreef aan Guthrie die in de gevangenis zat ondermeer de volgende woor-

den: "Verwonder er u niet over dat de mensen wellicht door een bittere en openlijke dood een einde willen maken aan uw leven. Want het Koninkrijk der hemelen bestaat uit een lieflijk gezelschap van heerlijkste martelaren en getuigen van Wie Jezus Christus de voornaamste Getuige is. U legt voor de wereld het getuigenis af dat u Hem kiest boven alle machten van deze aarde." Na de terechtstelling werd het hoofd van Guthrie op de Netherbow, 'de Lage Poort', te kijk gezet vlak bij de woning van John Knox. Meer dan 27 jaar staat het hoofd van Guthrie daar totdat de jonge theologiestudent Alexander Hamilton het niet langer kan dulden. Met gevaar voor eigen leven haalt hij het eraf en geeft het een waardige begrafenis. Voor wie in Schotland is geweest en zich daar in de kerkgeschiedenis heeft verdiept, is dit boek, dat veel foto's bevat, een aanrader.

Susannah Spurgeon, Een tafel in de wildernis, 110 blz., € 10,90, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-90-336-31160.

Susannah Spurgeon was de echtgenote van de bekende prediker Charles Haddon Spurgeon. Zij mocht haar man tot grote steun zijn. Zij heeft verschillende boeken geschreven. Het boekje 'Een tafel in de wildernis' is nu voor het eerst verschenen in een Nederlandse vertaling. De titel is ontleend aan Psalm 78:19 'Zou God een tafel kunnen toerichten in de woestijn?' Over deze tekst schreef Susannah een meditatie. Ook andere meditatie's zijn opgenomen die ze schreef na het sterven van haar man. Het boekje bevat ook een korte levensschets van Susannah en enkele recent ontdekte brieven van Susannah en haar man. Wie belangstelling heeft voor Spurgeon zal ook dit boekje weten te waarderen.

Ds. A.T. Vergunst, Brug naar Esther, € 10,95, 122 blz., paperback, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-90-336-30781.

De auteur is predikant in Carterton, Nieuw Zeeland. Het boekje over Esther is het tweede in de serie 'Brug naar...' Op een eenvoudige

manier probeert de schrijver een brug te slaan tussen het boek Esther en jongeren van 12 tot 16 jaar. Er is ook een Engelse versie beschikbaar van dit boek. Omdat onze jongeren vaak moeite hebben met de Engelse taal zou het wellicht aanbeveling verdienen de Engelse versie te gebruiken of deze te leggen naast de Nederlandse uitgave. Om een indruk te geven van de inhoud geef ik een citaat dat gaat over het gehangen worden van Haman aan de galg. We lezen dan op blz. 95 "Maar wat voor loon zal de vorst der duisternis je uitkeren? Het levert je alleen op dat je eeuwig in zijn gezelschap zult verkeren. Haman moest zijn rijkdom, zijn eer en alles waar hij aan gehecht was, achterlaten. Met talloze andere mensen die ook zo leefden, moet Haman nu de straf lijden waarmee God iedereen straft die Hem niet als Koning wilde erkennen! Een straf waaraan nooit een einde komt. Denk er nu nog eens over na! Welke koning is je vertrouwen en je liefde het meest waard? Veel mensen verkochten zich voor een klein beetje goud aan satan. En waar liep het op uit? Op hun dood! God de Vader en Zijn Zoon Jezus Christus nemen ons ons leven niet af. Integendeel, Christus gaf Zijn leven, zodat het mogelijk werd met Hem in eeuwige heerlijkheid te leven. Buig voor deze allerhoogste Koning, Die gewillig is om al je zonden te vergeven."

Jaarboek van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland 2012, onder redactie van ds. D. Quant, ds. R.W.J. Soeters en ds. H.J.Th. Velema, boek € 10,90, cd-rom € 10,90, boek+cd-rom € 14,25, Uitgeverij Buitten & Schipperheijn, Amsterdam, ISBN 978-90-5881-557-6.

Allerlei nuttige gegevens staan in het jaarboek opgetekend. In tegenstelling tot het jaar 2011 is in het jaar 2012 het ledental van onze kerken gedaald, in de P.S. van het Zuiden, met name in de classis Dordrecht, was de afname het grootst. Wat de Particuliere Synoden betreft is er alleen in de P.S. van het Noorden nog sprake van groei, waarbij de classis Zwolle vooropgaat. Opmerkelijk is dat

Toch nog op vakantie?

Hartelijk welkom in onze weken voor 50+

De Commissie Vakantieweken 50+ van de Vrouwenbond van de Gereformeerde Gemeenten biedt u de mogelijkheid om uw geheel verzorgde vakantie door te brengen in eigen sfeer. Twee echtparen, die meegaan als uw stafleden, hopen voor u een afwisselende vakantie te organiseren. U kunt twee keer mee met een busreis en er is volop gelegenheid voor ontspanning en gezelligheid. Daarnaast is er ook ruimte voor bezinning tijdens de gesprekken rond de Bijbel, de avondsluitingen en twee keer met een gastspreker. Op zondag kerken we in de dichtstbijzijnde Gereformeerde Gemeente of Evangelisatiepost.

Onze week in Putten is volgeboekt, maar er zijn nog verschillende plaatsen vrij in Vierhouten en Oisterwijk. Misschien iets voor u als alleenstaande, echtpaar of voor vriend(inn)en

- 9 juni - 16 juni, Hotel "t Vierhouderbos" te Vierhouten
- 28 juli - 4 aug., Hotel "De Leijhof" te Oisterwijk

De prijs is € 540,- p.p. met een toeslag voor een 1 persoonskamer van € 25,-

Bent u nog voldoende zelfstandig en redelijk mobiel?

Voor informatie en opgave kunt u bellen naar mevr. W.K. Bussink-Verhage. Tel. 0318-552969. U kunt ook mailen via: www.vrouwenbondgergem.nl/vakantieweken50+

Tot ziens in één van de vakantieweken!

Op zaterdag 28 april 2012 was het 40 jaar geleden dat onze oud-predikant

ds. A. van de Weerd

bevestigd werd in het ambt van dienaar des Woords.

Met dankbaarheid zien we terug op de jaren dat hij onze gemeenten in prediking, catechese en pastoraat dienen mocht. Gedurende al deze jaren is hij in de dienst des Heeren tot zegen gesteld. Ook nu nog mag hij als emerituspredikant het Woord van zijn Zender verkondigen. Voor dit alles danken wij de Heere. Het is onze hartelijke wens dat het hem ook in de komende jaren gegeven zal zijn, de goedertierenheden des HEEREN te vermelden, de veelvoudige lof des HEEREN, naar alles wat de HEERE hem heeft bewezen (Jesaja 63:7).

Namens de kerkenraden en gemeenten van de Christelijke Gereformeerde Kerken te Damwoude, Zeist, Urk (Eben-Haëzer), Dordrecht-Centrum en Nieuwkoop.

grote gemeenten groter worden en dat kleine gemeenten kleiner worden. Belangrijker dan cijfers is de geestelijke groei. De HEERE gaat door met het bekeren van zondaren ook in onze donkere, zondige tijd. De HEERE volvoert immers Zijn welbehagen. Niemand kan dat tegenhouden: de duivel niet, de wereld niet en de zonde niet. Het nauwkeurig samenstellen van het jaarboek kost heel wat tijd en inzet. Ook dit jaarboek zal ongetwijfeld door velen geraadpleegd en gebruikt worden.

Ds. L. Terlouw, Een lege plaats, paperback, 72 blz., € 8,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-90-336-32570.

De ondertitel luidt: 'Omgaan met rouw.' Ds. L. Terlouw is predikant van de gereformeerde gemeente te Barendrecht. Voordat hij predikant werd, was hij als geestelijk verzorger verbonden aan Verpleeghuis Salem. Iedereen krijgt te maken met zaken als verlies en rouw. Vanuit Stichting de Vluchtheuvel is het initiatief genomen om tot uitgave van een praktische handreiking te komen, waarbij het pastorale aspect naast andere aspecten aan de orde komt. Puttend uit Bijbelse gegevens en met behulp van praktische voorbeelden wordt in kort bestek veel aangereikt wat inderdaad als handreiking kan dienen in tijden van verlies en rouw.

CURSUS
JAAR

2012
2013

Wij zijn op zoek naar:

DOCENTEN BIOLOGIE FRANS NEDERLANDS

van lodenstein
 college

Neem voor informatie contact op met:
drs. H.J. van der Poel
 (06) 12 91 62 31

 Kijk ook op onze website
www.vanlodenstein.nl

Rust en ontspanning in de prachtige Vulkaaneifel!
(dichtbij Friedensstimme-gemeente)

Ruime appartementen te huur

Inf.: 0049-6594258990 en www.huizesolagratia.nl

VAN STAVEREN
 Begraafnisverzorging

WIJ VERZORGEN ALLEEN BEGRAFENISSEN

Sumatrastraat 11 2405 EM Alphen aan den Rijn (0172) 233338
info@vanstaverenbegrafenisverzorging.nl
www.vanstaverenbegrafenisverzorging.nl

Colofon

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk. Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren, Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopij voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar:
 Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk. Telefoon: 0184-669116. Fax: 084-2220131. Email: pand@solcon.nl ING 70.43.50 t.n.v. Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs € 15,00 per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 14 dollar per jaar. Advertenties € 0,37 (ex. BTW) per mm met een kolombreedte van 6 cm. Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646